

HÔN NHÂN CẬN HUYẾT THỐNG TRONG CỘNG ĐỒNG S'TIÊNG Ở BÌNH PHƯỚC TỪ QUAN NIỆM ĐẾN THỰC TIỄN

Buôn Krông Thị Tuyết Nhung¹, Điều Điều², Wiya Podam³

Ngày nhận bài: 28/3/2021; Ngày phản biện thông qua: 05/5/2021; Ngày duyệt đăng: 30/7/2021

TÓM TẮT

Hôn nhân cận huyết thống là một thực tế đã và đang diễn ra trong cộng đồng S'tiêng ở tỉnh Bình Phước. Điều này cho thấy quan niệm, tập quán về hôn nhân trong cộng đồng S'tiêng vẫn còn lạc hậu. Điều này không chỉ ảnh hưởng tiêu cực đến sức khỏe cộng đồng mà còn giảm sút đến chất lượng cuộc sống và cản trở sự phát triển kinh tế, xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số của tỉnh Bình Phước.

Từ khóa: Người S'tiêng, quan niệm, hôn nhân cận huyết thống, tác động tiêu cực, xã hội.

1. MỞ ĐẦU

Mỗi tộc người có những quan niệm khác nhau về quan hệ huyết thống nên quan niệm về hôn nhân cũng khác nhau. Xã hội phụ hệ điển hình của dân tộc thiểu số Tày, Nùng và dân tộc Kinh... là ví dụ về chế độ huyết thống nam, đó chính là quan hệ phụ tử (tức là quan hệ giữa cha và con trai) và huynh đệ (tức giữa anh trai và em trai). Xã hội mẫu hệ điển hình như Êđê, Jarai... thì quan hệ huyết thống là huyết thống nữ, tức theo dòng tộc phía mẹ. Tác giả Jacques Dournes (1950), cho rằng “Đàn bà - xã hội Jarai là xã hội mẫu hệ, ba chữ m: (matrilinéaire) theo dòng mẹ, (matronymique) con cái mang họ mẹ, (matrilocal) (vợ chồng) cư trú phía nhà mẹ (vợ) (Jacques Dournes, 2013, tr.10). Đối với xã hội song hệ của người S'tiêng, hôn nhân của tộc người này vừa theo chế độ phụ hệ ở nhóm Bu lơ, vừa theo chế độ mẫu hệ nhóm Bu đêh. Giá trị tích cực trong hôn nhân của người S'tiêng tác động đến sự phát triển văn hóa, xã hội. Nhưng những hạn chế của quan niệm và thực hành trong hôn nhân của họ lại ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe, quá trình duy trì giống nòi, cũng như việc thực hiện luật hôn nhân gia đình của cộng đồng người S'tiêng tại các địa phương thuộc tỉnh Bình Phước. Vì vậy, việc tìm hiểu về hôn nhân cận huyết thống trong cộng đồng S'tiêng từ quan niệm đến thực tiễn được đặt ra như một nhiệm vụ cấp thiết, có ý nghĩa khoa học và thực tiễn.

2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng, địa điểm, thời gian nghiên cứu

- **Đối tượng nghiên cứu:** hôn nhân cận huyết thống trong cộng đồng người S'tiêng.

- **Địa điểm nghiên cứu:** 15 thôn ấp của người S'tiêng ở huyện Phước Hớn Quản, Bù Đăng, Bù

Gia Mập, Phú Riềng, Đồng Phú, Thị xã Phước Long và 01 Trường PTDTNT của tỉnh Bình Phước.

- **Thời gian nghiên cứu:** Từ tháng 6/2019 đến tháng 12/2020.

2.2. Nội dung nghiên cứu

Tìm hiểu quan niệm của người S'tiêng về hôn nhân truyền thống; khảo sát, phân tích thực trạng và nguyên nhân dẫn tới thực trạng hôn nhân cận huyết thống trong cộng đồng S'tiêng, đề xuất giải pháp nhằm giảm thiểu và ngăn chặn hôn nhân cận huyết thống trong thực tiễn.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp điền dã được sử dụng nhằm khảo sát thực trạng hôn nhân cận huyết thống trong thực tiễn và tìm hiểu hiểu biết của người S'tiêng về hôn nhân cận huyết thống, cụ thể: 410 phiếu khảo sát ngẫu nhiên trong 15 thôn ấp thuộc 5 huyện, 01 Thị xã và 01 Trường DTNT của tỉnh Bình Phước (trong đó có 371 người S'tiêng và 39 người Kinh), để bổ sung số liệu về quan niệm và thực trạng hôn nhân cận huyết thống, nghiên cứu phỏng vấn 137 người S'tiêng trong địa bàn khảo sát. Các số liệu khảo sát qua phiếu điều tra được lưu trữ và được xử lý bằng phần mềm Microsoft Excel.

Phương pháp mô tả dùng để trình bày các quan niệm của người S'tiêng về hôn nhân cũng như sự tác động của nó trong hôn nhân hiện nay được nhóm nghiên cứu chú ý trong các luận điểm của bài viết.

Ngoài ra, phương pháp phân tích, tổng hợp dùng để bóc tách và luận giải thực trạng hôn nhân cận huyết và chỉ ra nguyên nhân tác động đến hôn nhân trong vùng đồng bào S'tiêng ở Bình Phước.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Quan niệm của người S'tiêng về hôn nhân

¹Trung tâm KHXH&NV Tây Nguyên, Trường Đại học Tây Nguyên;

²Ban Dân tộc HĐND tỉnh Bình Phước;

³Sinh viên Lớp SP Anh văn k20, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Bkrông Thị Tuyết Nhung; ĐT: 0905691169; Email: tuyethung@ttn.edu.vn.